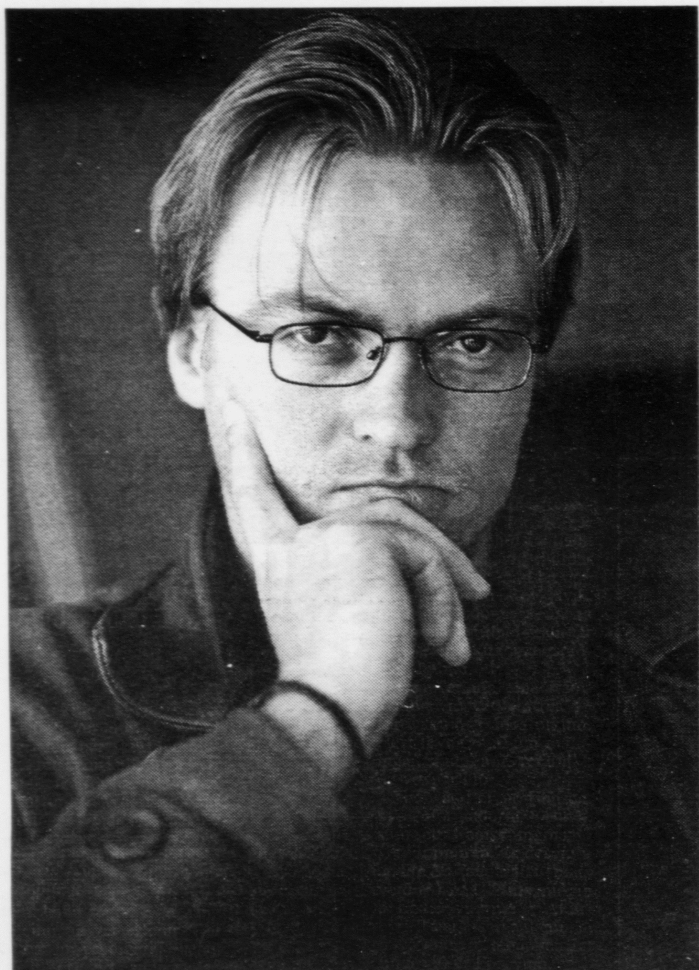

– Málið eigur fyrst og fremst at vera eitt sjálvstakuborð, har tú tekur tað orðið, sum ljóðar musikkt í tínum oyrum. Føroyskt kann vera ógvuliga stívt og eg kenni meg als ikki heima í heimagjörðum orðum, tí eg føli ikki, at tey eru føroysk – føroysku hugmyndirnar eru burtur í teimum. Orð fyrri meg er musikkur, ljóðar ein setningur ikki væl musikkt og er ov stívt við nýgjörðum, samansettum og keðiligum orðum missir hann klangin og rútmuna. Vit hava fingið nokur góð orð fyrri nokur ting, men eg haldi vit skulu hava loyvi til at brúka tey orðini vit sjálvi halda eru musisk, sigur Oddfríður Rasmussen, rithøvundur.

Mynd: Jens Kr. Vang.

Turið Kjølbro

At vera høvundur er ein framhaldandi rannsakanartilgongd, har høvundurin roynir at finna seg til sættis í rithøvundayrkinum og leiklutinum. Hesi orðini eigur Niels Frank, stjóri á Den Danske Forfatterskole. Einasti føroyski næmingurin í nakrantíð á skúlanum er sandoyingurin Oddfríður Rasmussen.

Rithøvundaskúlin hevur verið í Føroyum í vikuni, tey hava hildið til á Føroya Fólkaháskúla. Endamálið hjá Rithøvundaskúlanum við ferðini til Føroyar er at fáa nýggja luft undir veingirnar, sum tey siga. Næmingarnir og lærararnir hava hitt føroyskar rithøvundar, ið hava sagt frá skaldskapi teirra. Og mikukvöldið var kvøldseta í Listaskúlanum, har bæði føroyskir og danskir høvundar løsu upp úr verkum teirra.

Tað var Gunnar Hoydal, rithøvundur, sum mælti Oddfríði til at søkja inn á

Rithøvundaskúlan og triðju ferð eydnaðist tað. Men tað er ikki øllum tillutað at vera so heppin at verða upptikin. Um 180-200 fólk søkja inn á hvørtjuni ári, 15 verða tikin inn til samrøðu og so verða seks-átta sáldað frá. Umsøkjararnir skulu skriva 25 síður av lýrriki og prosa við umsóknini. Og samrøðan, ið umsøkjararnir verða kallaðir inn til, er ein søga fyrri seg. Sjey fólk sita um borðið og spyrja garnarnar úr fólk í ein tíma við stöði í tekstinum, umsøkjarin hevur sent inn, og øðrum, ið er viðkomandi fyrri ritverkið og persónin.

– Tað var rættiliga nervapirrandi. Har sótu nógvir kendir høvundar runda um borðið, sum eg havi stóra virðing fyrri, men eftir øllum at døma gekk tað væl, sigur Oddfríður Rasmussen.

Sundurlímaður í kritikki Á Rithøvundaskúlanum lærir tú ikki til rithøvund og eftir lækna skúlagongd fær tú einki prógv. Handverkið

dugir tú áðrenn og tey flestu, ið koma inn á skúlan, kalla seg rithøvund, áðrenn tey seta seg á skúlabonk. Undirvísing er tveir dagar um vikuna, og meginparturin av frálærni er tekstlesing. Restin av vikuni er heimaarbeiði, har næmingarnir skriva og lesa. Fittir partur av skúlatíðini er at hoyra fyrilestrar eftir høvundar, upplestur og annað mentanarligt virksemi.

Undir tekstlesingini lesa næmingarnir burtur úr tí teir sjálvir skriva og so verður teksturin lagdur undir lesiglasíð, har allir næmingarnir eru við í viðgerðini.

– Tekstviðgerðirnar eru ofta ógíluga ógvuligar, onkur verður illur, onnur hava hug at ríma, tí meiningarnar fúka runt í skúlastovuni. Tað gongur mangan hart fyrri seg, tú kanst verða jarðlagdur og sundurlímaður í kritikki, men hann hevur alla tíðina eitt endamálið, tí tú verður beintur inn á ein leið, sum tú kanst arbeiða viðari við. Men tað er, alla

Oddfríður Rasmussen, rithøvundur og næmingur á Rithøvundaskúlanum:

Eg vil skriva burturav. . .

– Eg havi ta vónina, at eg kann arbeiða sum rithøvundur burturav. So hevur onkur trolaraskipari kanska hug at siga, at eg geri ikki petti, men eg vil hinvegin siga, at tað er hart arbeiði at skriva.

– Eg hopi, at Rithøvundaskúlin fer at geva mær stórt innlit í bókmentir, og læra meg at verða meiri sjálvkritiskur í míni egnu skrivning. Í Føroyum vantar sjálvkritikkur í stór-an mun. Tá ið tú fært vegleiðing og kritikk kemur góðskan av sær sjálvum. Nalvaskoðan er so útbreidd í Føroyum, tað at tú hevur nóg mikið við teg sjálfan og títt, sigur Oddfríður Rasmussen, næmingur á Dansk Rithøvundaskúlanum, ið hevur verið í Føroyum í vikuni

tíðina upp til tín sjálvs um tí góðtekur tað ella ikki. Kritikkurin er samstundis vegleiðing. Tað koma so nógvir nýggir vinklar niður yvir tekstin, vinklar, tú ikki hevur verið varhugur við fyrr. Eg hevði tekstlesing í farnu viku og tað eg hevði skrivað fekk ikki mjúka viðferð. Okkurt taki eg til eftirtekta og okkurt blaki eg frá mær. Onki verður tveitt í ruskspannina av teirri grund. Tað er hart, men tað einasta ein kann gera er at fara heim og arbeiða meiri við tekstinum. Seinni tá teksturin verður lagdur fram aftur verður hann kritiseraður av nýggjum, sigur Oddfríður Rasmussen.

– Tað er av týðningi, at teksturin liggur eina tíð soleiðis at hann sodnar í tær. Við hvørt geri eg broytingar í honum, tað verður hann bara betri av og meiri gjøgnumarbeiðdur. Tað er sunt at lata tekstin liggja og so koma aftur til hann, tí sum persónur flytir tú teg alla tíðina í mun til tey deyðu orðini. Men tá er spurningurin, nær man verður liðugur.

– Eg havi altíð verið hugtikin av orðum og av hvønn týðning tey hava í einum samanhangi. Eisini av upp- og niðrunum av einum orði og hvussu tey hava færd seg gjøgnum tíðina. Sjálvr er eg ikki so máltílvitaður at eg leggi nýggja merking til orði. Føroyskt kann vera ógvuliga stívt og eg føli meg als ikki heima í heimagjörðum orðum. Eg føli ikki, at hesi nýgjörðu orðini eru føroysk. Orð fyrri meg er musikkur, ljóðar ein setningur ikki væl musikkt og er ov stívt við nýgjörðum, samansettum og keðiligum orðum missir hann klangin og rútmuna. Vit hava fingið nokur góð orð fyrri nokur ting, men eg haldi vit skulu

hava loyvi til at brúka tey orðini vit sjálvi halda eru musisk. Í teim nýggju samansettum orðunum hvørva føroysku hugmyndirnar. Málið eigur fyrst og fremst at vera eitt sjálvstakuborð, har tú tekur tað orðið, sum ljóðar musikkt í tínum oyrum, sigur Oddfríður Rasmussen.

Tvey mál

Textstirnir næmingarnir á Rithøvundaskúlanum skriva og arbeiða við eru av øllum slagi.

– Eg havi mest sum bara skrivað yrkingar, men nú havi eg eisini roynt meg eitt sindur í prosa. Tað er ikki so lætt, tí eg havi lyndi til at seta eitt sindur av lýrriki inn í og tað kann vera eitt sindur trupult. Skúlin gongur í grundini út uppá, at øll tekstsløg skulu loysast upp, at vit skulu skriva tvørtur um øll tekstsløg, blanda tey saman, men vit skulu kunna tey einstøku sløgin til lítar og vita, hvørja funksjón tey hava. Vit skulu ikki skriva sum aðrir rithøvundar, men vita, hvussu aðrir rithøvundar skriva, sigur Oddfríður Rasmussen.

Tað er eingin trupulleiki at skriva á donskum.

– Tú kemur inn í nakrar heilt aðrar krókar í danska málinum enn í føroyskum, krókar, sum tað føroyska málið ikki rúmar enn. Tú finnur onnur orð fyrri ting, sum tú hevði lýst heilt øðrvísi um tú skrivaði á føroyskum. Mín skaldskapur er tengdur at málinum sum so, men hann er væl øðrvísi á donskum enn føroyskum. Eg hevði ikki dugað at skriva um somu evni á donskum sum á føroyskum. Tað er í veruleikanum ein stórur fyrimunur at skriva á báðum málum, tí tú kemur meiri umvegis í málinum, sigur Oddfríður Rasmussen.

Trý yrkingarsøvn

Hann hevur altíð skrivað, í byrjanini bert skuffuyrkingar, sum hann kallar tað. Fyri stuttleika fór hann at leita í skuffuni, savnaði nakrar yrkingar saman og sendi tær til Gunnar Hoydal, rithøvundur, og bað um kritikk.

– Eg fekk ógvuliga konstruktivan kritikk frá honum, hann segði, hvat hann meinti og var erligur. Tær frægastu yrkingarnar sendi eg til forlagið Fannir og tær komu so út í 1994 í savninum Aldur hugans, sigur Oddfríður Rasmussen.

Aldur hugans er skrivað yvir eitt fyra ára skeið, og eru yrkingarnar merktar av hesum, tí tær hava einki fast tema. Í 1995 kom yrkingasavnið Innantannskríggj á egnum forlagi. Hetta savnið er skrivað yvir eitt styttri tíðarskeið og hevur tiskil ein reyðan tråd at halda seg til. Eisini er tað svartskygdari enn hitt fyrra. Men hetta savnið er Oddfríður als ikki nøgdur við.

– Ta tíðina hevði eg tað soleiðis, at eg helt at eg skrivaði meg út úr einum trupulleika. Men tað ræður í grundini um at skriva seg inn í ein trupulleika. Tí varð savnið ikki meir enn eitt hálvíðt, innantannskríggj, sum ongantíð kom út. Skrivningin var eitt slag av psykoterapi og hevði tí eitt ávíst endamálið, men tað kundi væl ligið eitt sindur longur, sigur Oddfríður Rasmussen.

Mánadagin kemur triðja yrkingarsavnið út eftir Oddfríði Rasmussen. Tað eitur Skil. Heitið sipar bæði til tað at hava skil og tað sum skilir sundur.

– Yrkingarnar eru um tómrúmið, tá ið tú stendur við einum beini í Danmark og einum í Føroyum. At vera føroyingur í Danmark